

Cirkulärnr: 1997:130
Diariernr: 1997/2150
Handläggare: Germund Persson
Sektion/Enhet: Civilrättssektionen
Mottagare: Kommunstyrelsen, Vattenförsörjning,
Kommunala va-bolag
Rubrik: Strikt ansvar för vattenutsläpp från renvattenanläggning

Civilrättssektionen
Germund Persson

1997-08-25

Kommunstyrelsen
Vattenförsörjning
Kommunala va-bolag

Strikt ansvar för vattenutsläpp från renvattenanläggning

Bakgrund

Enligt äldre rättspraxis (främst rättsfallet NJA 1923 s. 230) har kommuner endast ansetts ha s.k. culpa-ansvar (dvs. ansvar vid vårdslöshet) för skador orsakade av utläckande vatten från en vattenledning. Frågan om strikt ansvar skall gälla för denna typ av skador har kommit att aktualiseras sedan Högsta domstolen (HD) i rättsfallet NJA 1991 s. 720 slagit fast att innehavare av en fjärrvärmeanläggning bär strikt ansvar för skador som orsakas av vattenutsläpp från anläggningen. Med hänvisning till detta rättsfall har bl.a. Södertälje tingsrätt och Svea hovrätt i några uppmärksammade domar funnit att strikt ansvar gäller även för skador orsakade av brott på en vattenledning. Berörda kommuner (Solna och Södertälje) har överklagat till HD.

Strikt ansvar enligt HD

HD har nu (domar 1997-06-25 i mål nr. T 2637/96 och T 3663/95) slutligen avgjort ansvarsfrågan. Med hänvisning till rättsfallet NJA 1991 s. 720 anser HD att anledning saknas att bedöma ansvaret för skador orsakade av utsläpp från en renvattenanläggning på annat sätt än utsläpp från en fjärrvärmeanläggning. HD finner därför liksom underrätterna att kommunerna i fråga bär *strikt ansvar* för skador som orsakas av utströmmande vatten från brustna vattenledningar.

Detta innebär att det nu är klart att kommuner och andra va-huvudmän är strikt skadeståndsansvariga för skador som orsakas av utsläpp av vatten från allmänna renvattenanläggningar. Det krävs således inte att huvudmannen varit försumlig eller att han brustit i förhållande till de krav på utförande och

underhåll av anläggningen som uppställs i va-lagen för att skadeståndsansvar skall inträda.

Kvarstående oklarheter

Dessvärre måste konstateras att HD:s domar till skillnad från hovrättens avgöranden är knapphändigt motiverade och föga klargörande vad gäller gränserna för det strikta ansvaret. HD anger inte några undantag från det strikta ansvaret. Sådana bör ändå kunna komma i fråga åtminstone enligt de allmänna grundsatserna om *force majeure*.

Det går heller inte att direkt utläsa om det strikta ansvaret avses omfatta även skador som orsakas av utsläpp av vatten från privata vattenanläggningar eller vattenledningar eller i vad mån det strikta ansvaret kan komma att utsträckas till andra skadesituationer.

Äldre skador

Även om HD:s avgöranden innebär en ändring av äldre rättspraxis, är risken stor att de kommer att anses prejudicerande också för skador som inträffat tidigare. Av HD:s motivering framgår inte när förändringen i rättsläget skall anses ha inträffat. Södertälje tingsrätt anförde i denna fråga att det rättsläge som rådde före 1991 års HD-avgörande inte gav utrymme för att ålägga ägare av renvattenanläggningar strikt skadeståndsansvar i denna typ av situationer. Svea hovrätt anförde också med hänvisning till 1991 års fall att "Rent strikt skadeståndsansvar utan stöd av lag kan numera göras gällande också då det inte är fråga om farlig verksamhet." Det är därför möjligt att det strikta ansvaret får anses ha inträtt genom 1991 års HD-avgörande, i sådana fall den 11 december 1991.

Förhållandet till va-lagens ansvarsregler

Skador till följd av utläckande vatten från vattenledningsnätet anses som regel inte orsakade i va-förhållandet och omfattas därför inte av ansvarsbestämmelsen i 29 § va-lagen (Vattenöverdomstolens dom 1993-11-23 DTVA 17/93; HD ej prövningstillstånd).

Vi får konstatera att HD:s domar innebär att ansvaret för skador orsakade av utsläpp av renvatten i princip är "*mera strikt*" än ansvaret för skador som orsakas i va-förhållandet mellan huvudman och fastighetsägare. En förutsättning för det strikta ansvaret enligt ansvarsbestämmelsen i 29 § va-lagen är nämligen att huvudmannen i något avseende åsidosatt sin skyldighet i förhållande till fastighetsägaren eller, som HD uttrycker det i de nu aktuella avgörandena, att skadorna orsakats av brister i va-anläggningen.

Regresskrav m.m.

Försäkringsbolag som har betalat ersättning till fastighetsägare som drabbats av skador till följd av utströmmande vatten, kan i sin tur regressvis kräva ersättning av huvudmannen för vattenanläggningen.

Det bör framhållas att en förutsättning för att skadeståndsansvar skall komma i fråga, är att uppkommen skada verkligen orsakats av vattenutsläpp från en renvattenanläggning som va-huvudmannen svarar för. Är ansvarsfrågan oklar krävs i princip att det är klart mer sannolikt att skadan orsakats av utläckande vatten från huvudmannens vattenanläggning än att den uppkommit av andra orsaker, t.ex. läckage på ledning som någon annan än huvudmannen svarar för.

Den skadelidande har i princip att styrka uppkomna skador. Om regresskrav framställs behöver va-huvudmannen inte utan vidare godta försäkringsbolagets bedömning av skadan. Det står va-huvudmannen fritt att pröva rimligheten i framställda ersättningsanspråk utifrån den utredning som lagts fram om skadornas omfattning, ålder och skick på skadad egendom m.m.

Kommunens/huvudmannens ansvarsförsäkring

För de kommuner/va-huvudmän som har en ansvarsförsäkring, omfattas skador orsakade av utsläpp av renvatten som regel av försäkringen. Det är därför viktigt att kommunen/huvudmannen anmäler skadan till sitt försäkringsbolag så fort krav på ersättning framställs av den skadelidande eller av den skadelidandes försäkringsbolag.

Övrigt

Civilrättssektionen anordnar en temadag om översvämningsskador vid två tillfällen under hösten, den 8 oktober 1997 respektive den 23 oktober 1997. Separat inbjudan sänds ut härom.

Frågor med anledning av detta cirkulär besvaras av Germund Persson (tfn 08-772 44 21) och Fredrik Mörtberg (tfn 08-772 44 24).

De aktuella domarna kan beställas hos Högsta domstolen (tfn 08-617 64 00).

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Civilrättssektionen

Hans Ekman

Germund Persson